

DEN RABBINSKA TRADITIONEN

- *Om Torah och Odysséen.*

Ja, vad har Jerusalem och Aten med varandra att göra? Frågan är onekligen lika aktuell då som nu.

Min reflexion uppkommer vid läsning av Erik Alvstads bok om **Den rabbinska traditionen**. Alvstad, lektor i religionsvetenskap vid Malmö högskola, lägger ner stor möda vid att jämföra de grekiska, antika Homerosberättelserna med den judiska traditionens text, språk och traditionen.

Det blir ett spännande, koncentrerat möte mellan två olika kulturer, där linjerna aldrig faller samman eller blir förenade. De teologiska och exegetiska linjerna löper parallellt. De olika tankesätten blir här belysta av Alvstad, även om nu själva framställningen kräver förkunskaper både i judisk tradition, såväl som i den bibliska skriften och det hebreiska språket.

Vidare berör och definierar författaren de olika uttrycksformerna inom själva judendomen dvs. **midrashens** funktion och betydelse: levandegörande av judisk mentalitet, identitet och tankemönster - liksom i **mishnah**, där tolkningar och betydelser tydliggöres utifrån den judiska lagen, **halakhah**.

Vad som engagerar och fascinerar är framställning av grekiskt och judiskt, främst av grundtankar, som härrör från litteraturvetaren och filologen Erich Auerbach teorier om den antike Homeros och den judiska språktraditionen.

Den grekiske, blinde Homeros, som anses som författare till både Iliaden och Odysséen, får en omfattande genomgång av Alvstad. Han framhåller hur de grekiska gudarna beskrivs utifrån ett visuellt seende. De finns där i en målerisk, detaljerad framställning. Allt beskrivs, smått och stort, deras relationer, tillkortakommanden, amorösa förbindelser, liksom dagliga handlingar. De är kort och gott personer, inte abstraktioner, Allt är underhållande och förenat med spännig och roande incidenter.

Den bibliska framställningen är tvärtom - den är kortfattad, auditiv och förenklad. Det gudomliga framträder i ett mytiskt landskap med anspråk på total underkastelse och etiska krav. Det är tal för den hörande och lyssnade. De litterära anspråken är få och den konkreta framställning ordknapp och fåordig. Abraham säger: Här är jag! i den s.k. aqedah-episoden. Kravet på hörsamhet, lydnad och underkastelse är här tydlig.

Homeros däremot ställer inga gudomliga anspråk. Han gestaltar och beskriver genom sina berömda metaforer i en värld av modernt underhållande natur: liksom ett fungerade dataspel med dramatiska drabbningar mellan det gudomliga och det mänskliga, där den unga människan väl kan identifieras och därmed känna igen sig.

Pentateuken och därmed Bibeln blir gudomliga auktoritära skrifter, som säger sig vara basen för människans existens och etiska fortlevnad. På så sätt lever det heliga tillsammans med en gudomliga syn på själva språket, urspråken, den tidiga hebreiskan. Här lever *kitvei ha-qodesh* tillsammans med *leshon ha-qodesh*.

I avslutningskapitlet konstaterar författaren judendomens unika ställning, då det handlar om språk och tradition. Alvstad skriver "judendomen är en religion inom vilken text, språk, läsning och tolkning spelar en osedvanligt stor roll".

Boken "Den rabbinska traditionen" lär läsaren att gå vidare i denna språkliga process, där det pågående judiska tolkningsarbetet alltid gör nya nedslag i aktuell tid och tro!

Hans-Evert Renérius

Bok: Den rabbinska traditionen. Erik Alvstad. Dialogos, 2017.